

10 paskaita. Euklido erdvė

10.1 Apibrėžimas. Vektorinė erdvė E virš $\mathbf{R}$ vadinama Euklido erdve, jeigu joje apibrėžta skaliejinė sandauga, t.y. tokia funkcija, kuri vektorių porai $\mathbf{u}, \mathbf{v} \in E$ priskiria realųjį skaičių $(\mathbf{u}, \mathbf{v})$ ir tenkina aksiomas:

- S1) $(\mathbf{u}, \mathbf{v}) = (\mathbf{v}, \mathbf{u})$ su visais $\mathbf{u}, \mathbf{v} \in E$;
- S2) $(\mathbf{u}_1 + \mathbf{u}_2, \mathbf{v}) = (\mathbf{u}_1, \mathbf{v}) + (\mathbf{u}_2, \mathbf{v})$ su visais $\mathbf{u}_1, \mathbf{u}_2, \mathbf{v} \in E$;
- S3) $(a\mathbf{u}, \mathbf{v}) = a(\mathbf{u}, \mathbf{v})$ su visais $\mathbf{u}, \mathbf{v} \in E$ ir $a \in \mathbf{R}$;
- S4) $(\mathbf{u}, \mathbf{u}) \geq 0$ su visais $\mathbf{u} \in E$ ir $(\mathbf{u}, \mathbf{u}) = 0 \Leftrightarrow \mathbf{u} = \mathbf{o}$.

10.2 Apibrėžimai. Neneigiamas skaičius $\|\mathbf{v}\| = \sqrt{(\mathbf{v}, \mathbf{v})}$ vadinamas vektoriaus $\mathbf{v}$ ilgiu, o skaičius $d(\mathbf{u}, \mathbf{v}) = \|\mathbf{u} - \mathbf{v}\|$ vadinamas atstumu tarp vektorių $\mathbf{u}$ ir $\mathbf{v}$.

10.3 Teiginys. Teisingos šios savybės:

- N1) $\|\mathbf{v}\| \geq 0$ ir $\|\mathbf{v}\| = 0 \Leftrightarrow \mathbf{v} = \mathbf{o}$.
- N2) $\|a\mathbf{v}\| = |a| \cdot \|\mathbf{v}\|$ su visais $\mathbf{v} \in E$ ir $a \in \mathbf{R}$.
- N3) $\|\mathbf{u} + \mathbf{v}\| \leq \|\mathbf{u}\| + \|\mathbf{v}\|$ su visais $\mathbf{u}, \mathbf{v} \in E$.
- A1) $d(\mathbf{u}, \mathbf{v}) \geq 0$ ir $d(\mathbf{u}, \mathbf{v}) = 0 \Leftrightarrow \mathbf{u} = \mathbf{v}$.
- A2) $d(\mathbf{u}, \mathbf{v}) = d(\mathbf{v}, \mathbf{u})$.
- A3) $d(\mathbf{u}, \mathbf{v}) \leq d(\mathbf{u}, \mathbf{w}) + d(\mathbf{w}, \mathbf{v})$ - trikampio nelygybė

Įrodymas. Savybės N1, N2, A1 ir A2 yra tiesioginės S1-S4 išvados. Savybės N3 ir A3 įrodymas remiasi Cauchy-Schwarz-Buniakovskio nelygybe, kurią įrodysime žemiau.

10.4 Teorema (Cauchy-Schwarz-Buniakovskio nelygybė). Euklido erdvėje E su visais $\mathbf{u}, \mathbf{v} \in E$ teisinga nelygybė

$$|(\mathbf{u}, \mathbf{v})| \leq \|\mathbf{u}\| \cdot \|\mathbf{v}\|.$$

Įrodymas. Nagrinėkime kvadratinę funkciją $f(t)$:

$$f(t) = (\mathbf{u} + t\mathbf{v}, \mathbf{u} + t\mathbf{v}) = (\mathbf{u}, \mathbf{u}) + 2t(\mathbf{u}, \mathbf{v}) + t^2(\mathbf{v}, \mathbf{v}).$$

Iš 10.1 apibrėžimo turime, kad $f(t) \geq 0$ su visomis t reikšmėmis, todėl

$$D = -4(\mathbf{v}, \mathbf{v}) \cdot (\mathbf{u}, \mathbf{u}) + 4(\mathbf{u}, \mathbf{v})^2 \leq 0 \Rightarrow (\mathbf{u}, \mathbf{v})^2 \leq (\mathbf{u}, \mathbf{u})(\mathbf{v}, \mathbf{v})$$

ir

$$(\mathbf{u}, \mathbf{v}) \leq \|\mathbf{u}\| \cdot \|\mathbf{v}\|.$$

Pastebėsime, kad

$$f(t) = 0 \Leftrightarrow (u + tv, u + tv) = 0 \Leftrightarrow u \text{ ir } v \text{ yra tiesiškai priklausoma sistema.}$$

Įrodyta.

10.5 Pavyzdys. Aritmetinėje erdvėje $\mathbf{R}^n$ skaliarinė sandauga apibrėžiama lygybe:

$$((a_1, \dots, a_n), (b_1, \dots, b_n)) = a_1 b_1 + \dots + a_n b_n.$$

Tada Cauchy-Schwarz-Buniakovskio nelygybė šioje erdvėje yra

$$|a_1 b_1 + \dots + a_n b_n| \leq \sqrt{a_1^2 + \dots + a_n^2} \cdot \sqrt{b_1^2 + \dots + b_n^2}.$$

10.6 Apibrėžimas. Kampas tarp nenulinių vektorių $\mathbf{u}$ ir $\mathbf{v}$ apibrėžiamas lygybe:

$$\cos(\widehat{\mathbf{u}, \mathbf{v}}) = \frac{(\mathbf{u}, \mathbf{v})}{\|\mathbf{u}\| \cdot \|\mathbf{v}\|}$$

10.7 Apibrėžimai. 1. Nenuliniai vektoriai $\mathbf{u}$ ir $\mathbf{v}$ vadinami ortogonaliais, jeigu $(\mathbf{u}, \mathbf{v}) = 0$.

2. Vektorius $\mathbf{u}$ vadinamas normuotu, jeigu $\|\mathbf{u}\| = 1$.

3. Euklido erdvės bazė $\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_n$ vadinama ortogonalia, jeigu šie vektoriai yra poromis ortogonalūs, t.y. $(\mathbf{v}_i, \mathbf{v}_j) = 0$, kai $1 \leq i \neq j \leq n$, ir ortonormuota, jeigu beto vektoriai yra normuoti, t.y. $\|\mathbf{v}_i\| = 1$ su visais i .

10.8 Teiginys. Jeigu nenulinių vektorių sistemos $\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_m$ vektoriai yra poromis ortogonalūs (vektorių sistema yra ortogonalė), tai ši sistema yra tiesiškai nepriklausoma.

Įrodymas. Tegū $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_m$ yra ortogonalė vektorių sistema. Nagrinėkime lygybę

$$a_1 \mathbf{v}_1 + \dots + a_m \mathbf{v}_m = \mathbf{o}.$$

Tada

$$(a_1 \mathbf{v}_1 + \dots + a_m \mathbf{v}_m, e_i) = a_1 (\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_i) + \dots + a_i (\mathbf{v}_i, \mathbf{v}_i) + \dots + a_m (\mathbf{v}_m, \mathbf{v}_i) = a_i (\mathbf{v}_i, \mathbf{v}_i) = 0$$

ir $a_i = 0$ su visais $i = 1, \dots, m$.

Įrodyta.

Tegu $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_m$ – ortogonalioji Euklido erdvės bazė, o $\mathbf{v} = \sum_{i=1}^n a_i \mathbf{v}_i$ ir $u =$

$\sum_{j=1}^n b_j \mathbf{v}_j$. Turime

$$(\mathbf{u}, \mathbf{v}) = \left(\sum_{i=1}^n a_i \mathbf{v}_i, \sum_{j=1}^n b_j \mathbf{v}_j \right) = \sum_{i,j=1}^n a_i b_j (\mathbf{v}_i, \mathbf{v}_j) = \sum_{i=1}^n a_i b_i (\mathbf{v}_i, \mathbf{v}_i).$$

Jeigu, beto, $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_m$ – ortonormuota Euklido erdvės bazė, tai

$$(\mathbf{u}, \mathbf{v}) = \sum_{i=1}^n a_i b_i.$$

Ar visada Euklido erdvėje egzistuoja ortogonalios ir ortonormuota bazė? Į šį klausimą teigiamai atsako

10.8 Teorema (J.P.Gram - E.Schmidt ortogonalizacijos procesas).

Euklido erdvės E kiekvienai tiesiškai nepriklausomai sistemai $\mathbf{u}_1, \mathbf{u}_2, \dots, \mathbf{u}_m$ egzistuoja veinareikšmiškai apibrėžta tokia vektorių sistema $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_m$, kad

- 1) vektoriai $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_m$ poromis ortogonalūs (t.y. sistema yra ortogonalios);
- 2) $\mathbf{v}_i - \mathbf{u}_i \in [\mathbf{u}_1, \dots, \mathbf{u}_{i-1}]$ su visais $2 \leq i \leq m$.

Įrodymas. Indukcija pagal m . Kai $m = 1$, tai $v_1 = u_1$ ir teiginys įrodytas. Įrodysime indukcinį teiginį $m - 1 \Rightarrow m$. Pagal indukcijos prielaidą, vektorių $\mathbf{u}_1, \dots, \mathbf{u}_{m-1}$ sistemai egzistuoja tokia ortogonalios vektorių $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_{m-1}$ sistema, kad $\mathbf{v}_i - \mathbf{u}_i \in [\mathbf{u}_1, \dots, \mathbf{u}_{i-1}]$ su visais $2 \leq i \leq m - 1$. Pastebėsime, kad $[\mathbf{u}_1, \dots, \mathbf{u}_{m-1}] = [\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_{m-1}]$, nes su visais $j = 1, 2, \dots, m - 1$ vektoriai $\mathbf{v}_j = \mathbf{u}_j + (\mathbf{v}_j - \mathbf{u}_j) \in [\mathbf{u}_1, \dots, \mathbf{u}_{m-1}]$

ir beto sistema $\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_{m-1}$ yra tiesiškai nepriklausoma ir todėl sudaro $[\mathbf{u}_1, \dots, \mathbf{u}_{m-1}]$ bazę. Ieškomas vektorius v_m turi tenkinti šias savybes:

- 1) $(\mathbf{v}_m, \mathbf{v}_1) = \dots = (\mathbf{v}_m, \mathbf{v}_{m-1}) = 0$
- 2) $\mathbf{v}_m - \mathbf{u}_m \in [\mathbf{u}_1, \dots, \mathbf{u}_{m-1}] = [\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_{m-1}]$.

Taigi, vektorius $\mathbf{v}_m$ turėtų būti lygus $\mathbf{v}_m = \mathbf{u}_m + \lambda_1 \mathbf{v}_1 + \dots + \lambda_{m-1} \mathbf{v}_{m-1}$. Tada

$$\begin{aligned} 0 &= (\mathbf{v}_m, \mathbf{v}_1) = (\mathbf{u}_m + \lambda_1 \mathbf{v}_1 + \dots + \lambda_{m-1} \mathbf{v}_{m-1}, \mathbf{v}_1) = \\ &= (\mathbf{u}_m, \mathbf{v}_1) + \lambda_1 (\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_1) \Rightarrow \lambda_1 = -\frac{(\mathbf{u}_m, \mathbf{v}_1)}{\|\mathbf{v}_1\|^2}, \\ &\quad \dots, \\ 0 &= (\mathbf{v}_m, \mathbf{v}_{m-1}) = (\mathbf{u}_m + \lambda_1 \mathbf{v}_1 + \dots + \lambda_{m-1} \mathbf{v}_{m-1}, \mathbf{v}_{m-1}) = \\ &= (\mathbf{u}_m, \mathbf{v}_{m-1}) + \lambda_{m-1} (\mathbf{v}_{m-1}, \mathbf{v}_{m-1}) \Rightarrow \lambda_{m-1} = -\frac{(\mathbf{u}_m, \mathbf{v}_{m-1})}{\|\mathbf{v}_{m-1}\|^2}. \end{aligned}$$

Gavome

$$\mathbf{v}_m = \mathbf{u}_m - \frac{(\mathbf{u}_m, \mathbf{v}_1)}{\|\mathbf{v}_1\|^2} \cdot \mathbf{v}_1 - \dots - \frac{(\mathbf{u}_m, \mathbf{v}_{m-1})}{\|\mathbf{v}_{m-1}\|^2} \cdot \mathbf{v}_{m-1}.$$

Irodyta.

10.9 Išvada. Iš Gramo-Schmidto ortogonalizacijos proceso turime, kad bet kurioje Euklido erdvėje egzistuoja ortogonalinė bazė, o jeigu jos vektorius dar ir normuoti, tai ir ortonormuota bazė.

10.10 Apibrėžimas. Jeigu U yra Euklido erdvės E poerdvis, tai aibė

$$U^\perp = \{\mathbf{v} \in E : (\mathbf{v}, \mathbf{u}) = 0 \text{ su visais } \mathbf{u} \in U\}$$

vadinama poerdvio U ortogonalioju papildiniu.

10.11 Teiginys. Svarbiausios **ortogonalaus papildinio savybės** yra šios:

1. $U^\perp$ yra E poerdvis.
2. Jeigu $\mathbf{u}_1, \dots, \mathbf{u}_m$ yra U bazė, tai $U^\perp = \{\mathbf{v} \in E \mid (\mathbf{v}, \mathbf{u}_i) = 0, i = 1, \dots, m\}$.
3. $U \cap U^\perp = \{0\}$.
4. $\dim U^\perp = \dim E - \dim U$.
5. $E = U \oplus U^\perp$.
6. $(U^\perp)^\perp = U$.

Taikymai.

1. Ortogonalusis papildinys ir tiesinių lygčių sistema.

Teiginys. Tegu V yra Euklido erdvės $\mathbf{R}^n$ poerdvis, generuotas eilutėmis $v_1 = (a_{11}, \dots, a_{1n}), \dots, v_m = (a_{m1}, \dots, a_{mn})$, ir $v = (x_1, \dots, x_n) \in \mathbf{R}^n$. Tada šios sąlygos yra ekvivalentiškos:

- 1) $v \in V^\perp$.
- 2) $(v, v_i) = 0$ su visais $i = 1, \dots, m$.
- 3) $(x_1, \dots, x_n)$ yra tiesinės lygčių sistemos

$$\begin{cases} a_{11}x_1 + \dots + a_{1n}x_n = 0 \\ \dots \\ a_{m1}x_1 + \dots + a_{mn}x_n = 0 \end{cases}$$

sprendinys, t.y. $V^\perp$ yra šios sistemos sprendinių aibė.

2. Tiesinių lygčių sistemos mažiausių kvadratų sprendinys.

Tegu $Av = b$ yra tiesinių lygčių sistema, kurios matricoje A yra m eilučių ir n stulpelių, ir ji neturi sprendinių. Su kiekvienu $v \in \mathbf{R}_n$ vektorius $b - Av$ vadinamas *nesuderamumo vektoriumi*. Sistemos **mažiausių kvadratų sprendiniu** vadiname tokį vektorių v_0 , kad vektoriaus $b - Av_0$ ilgis yra mažiausias, t.y. $\|b - Av_0\| = \min_{v \in \mathbf{R}_n} \|b - Av\|$. Parodysime, kaip rasti šį sprendinį.

Tegu $v = (x_1, \dots, x_n)^T$ ir $Av = x_1c_1 + \dots + x_nc_n$, čia $c_1, \dots, c_n$ yra matricos A stulpeliai. Aišku, kad vektorių aibė $V = \{Av | v \in \mathbf{R}_n\} \subseteq \mathbf{R}_m$ yra poerdvis lygus matricos A stulpelių $c_1, \dots, c_n$ tiesiniam apvalkalui $[c_1, \dots, c_n]$. Vektoriaus u atstumu iki poerdvio V vadinamas $\min_{w \in V} \|u - w\|$. Tegu $u = x + y$, čia $x \in V, y \in V^\perp$.

Tada $\|u - w\|^2 = (x - w + y, x - w + y) = (x - w, x - w) + (y, y)$, nes $x - w$ ir y yra ortogonalūs. Aišku, kad minimumas pasiekiamas, kai $x = w$ ir lygus $(y, y) = \|y\|^2$. Gavome, kad vektoriaus u atstumas iki poerdvio V yra lygus vektoriaus u ortogonalios sudaromosios y ilgiui ir realizuojamas, kai w yra vektoriaus u ortogonalioji projekcija x .

Taigi vektorius v turi būti toks, kad Av būtų vektoriaus b ortogonalioji projekcija poerdvyje $V = \{Av | v \in \mathbf{R}_n\}$. Vektoriumi v surasti naudosime tokią procedūrą:

- 1) Raskime ortonormuotą matricos A stulpelių $c_1, \dots, c_n$ tiesinio apvalkalo $V = [c_1, \dots, c_n]$ bazę.
- 2) Raskime vektoriaus b projekcija p poerdvyje V .

3) Išreikškite vektorių p stulpelių $c_1, \dots, c_n$ tiesine kombinacija: $p = x_1 c_1 + \dots + x_n c_n$. Tada $v = (x_1, \dots, x_n)^T$ ir yra ieškomas vektorius.

Parodysime, kaip kitaip galima rasti mažiausių kvadratų sprendinį. Pastebėsime, kad v yra mažiausių kvadratų sprendinys sistemai $Av = b$ tada ir tik tada, kada $Av - b$ ortogonalus $V = [c_1, \dots, c_n]$ – matricos A stulpelių tiesiniam apvalkalui. Bet vektorius $z \in \mathbf{R}^n$ yra ortogonalus V tada ir tik tada, kada jis yra sistemos $A^T z = 0$ sprendinys, čia A^T – transponuota A matrica. Taigi, v yra mažiausių kvadratų sprendinys sistemai $Av = b$ tada ir tik tada, kada v yra sistemos $A^T (Av - b) = 0$ sprendinys, t.y.

$$A^T Av = A^T b.$$

Gavome, kad sistemos $Av = b$ mažiausių kvadratų sprendinys yra sistemos $A^T Av = A^T b$ sprendinys.

3. Gramo matrica.

10.12 Apibrėžimas. Tegu $v_1, \dots, v_n$ yra Euklido erdvės E vektorių sistema. *Matrica*

$$G_{(v_1, \dots, v_n)} = \left(\left(\begin{array}{c} v_1 \\ v_2 \\ \dots \\ v_n \end{array} \right), (v_1, v_2, \dots, v_n) \right) = \begin{pmatrix} (v_1, v_1) & (v_1, v_2) & \dots & (v_1, v_n) \\ (v_2, v_1) & (v_2, v_2) & \dots & (v_2, v_n) \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ (v_n, v_1) & (v_n, v_2) & \dots & (v_n, v_n) \end{pmatrix}$$

vadinama sistemos $v_1, \dots, v_n$ Gramo matrica.

10.13 Pastabos. 1. Vektorių sistema $v_1, \dots, v_n$ yra tiesiškai nepriklausoma tada ir tik tada, kada sistemos Gramo matrica $G_{(v_1, \dots, v_n)}$ neišsigimusi, t.y. $\det G_{(v_1, \dots, v_n)} \neq 0$.

2. Iš apibrėžimo turime, kad bazė $v_1, \dots, v_n$ yra ortonormuota tada ir tik tada, kada bazės $v_1, \dots, v_n$ Gramo matrica yra vienetinė.

Tegu $v_1, \dots, v_n$ yra Euklido erdvės E bazė ir u, v – du E vektoriai:

$$u = (v_1, \dots, v_n) \begin{pmatrix} a_1 \\ \dots \\ a_n \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} a_1 \\ \dots \\ a_n \end{pmatrix}^T (v_1, \dots, v_n)^T \text{ ir } v = (v_1, \dots, v_n) \begin{pmatrix} b_1 \\ \dots \\ b_n \end{pmatrix}.$$

Tada skaliarinė sandauga

$$\begin{aligned}
 (u, v) &= \left(\left(\begin{pmatrix} a_1 \\ \cdots \\ a_n \end{pmatrix} \right)^T (v_1, \dots, v_n)^T, (v_1, \dots, v_n) \begin{pmatrix} b_1 \\ \cdots \\ b_n \end{pmatrix} \right) = \\
 &= \left((a_1, \dots, a_n) \begin{pmatrix} v_1 \\ \cdots \\ v_n \end{pmatrix}, (v_1, \dots, v_n) \begin{pmatrix} b_1 \\ \cdots \\ b_n \end{pmatrix} \right) = \\
 (a_1, \dots, a_n) &\left(\left(\begin{pmatrix} v_1 \\ \cdots \\ v_n \end{pmatrix}, (v_1, \dots, v_n) \right) \begin{pmatrix} b_1 \\ \cdots \\ b_n \end{pmatrix} \right) = (a_1, \dots, a_n) G_{(v_1, \dots, v_n)} \begin{pmatrix} b_1 \\ \cdots \\ b_n \end{pmatrix}.
 \end{aligned}$$

Gramo matricos geometrinė prasmė.

10.14 Apibrėžimai

1. Tegu $u_1, \dots, u_m$ yra Euklido erdvės E vektoriai. Aibė

$$P(u_1, \dots, u_m) = \{a_1 u_1 + \dots + a_m u_m \mid 0 \leq a_i \leq 1, i = 1, \dots, m\}$$

vadinama gretasieniu.

2. Gretasienio $P(u_1, \dots, u_m)$ tūris $V_m(u_1, \dots, u_m)$ yra apibrėžiamas induktyviai:

1) $V_1(u_1) = \|u_1\|$;

2) $V_m(u_1, \dots, u_m) = V_{m-1}(u_1, \dots, u_{m-1}) \cdot h$, čia h – aukštinė, kuri yra lygi $h = \|v\|$, o vektorius v apibrėžiamas lygybėmis: $(v, u_1) = \dots = (v, u_{m-1}) = 0$ ir $u_m - v \in [u_1, \dots, u_{m-1}]$.

Parodysime, kad aukštinė h apibrėžta korektiškai. Tegu v_1 vektorius, tenkinantis sąlygas: $(v_1, u_1) = \dots = (v_1, u_{m-1})$ ir $u_m - v_1 \in [u_1, \dots, u_{m-1}]$. Tada $v - v_1 = (u_m - v_1) + (u_m - v) \in [u_1, \dots, u_{m-1}]$, .t.y.

$$\begin{aligned}
 v - v_1 &= a_1 u_1 + \dots + a_{m-1} u_{m-1}, \\
 (v - v_1, u_1) &= \dots = (v - v_1, u_{m-1}) = 0
 \end{aligned}$$

ir $(v - v_1, a_1 u_1 + \dots + a_{m-1} u_{m-1}) = 0 = (v - v_1, v - v_1) \Leftrightarrow v = v_1$.

10.15 Teorema. $(V_m(u_1, \dots, u_m))^2 = \det G_{(u_1, \dots, u_m)}$.

Įrodymas. Indukcija pagal m .

Kai $m = 1$, tai $(V_1(u_1))^2 = \|u_1\|^2 = (u_1, u_1) = \det((u_1, u_1))$.

Įrodysime indukcinį teiginį $(m - 1 \Rightarrow m)$.

Tegu v yra aukštinės vektorius. Tada

$$\begin{aligned} u_m &= a_1 u_1 + \dots + a_{m-1} u_{m-1} + v, \\ (v, u_1) &= \dots = (v, u_{m-1}) = 0. \end{aligned}$$

Tada

$$\det G_{(u_1, \dots, u_m)} = \det \begin{pmatrix} (u_1, u_1) & \dots & (u_1, u_{m-1}) & (u_1, a_1 u_1 + \dots + a_{m-1} u_{m-1} + v) \\ (u_2, u_1) & \dots & (u_2, u_{m-1}) & (u_2, a_1 u_1 + \dots + a_{m-1} u_{m-1} + v) \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ (u_m, u_1) & \dots & (u_m, u_{m-1}) & (u_m, a_1 u_1 + \dots + a_{m-1} u_{m-1} + v) \end{pmatrix}.$$

Atimkime iš paskutiniojo stulpelio pirmąjį stulpelį padauginant iš a_1 , antrąjį stulpelį padauginant iš $a_2, \dots$, $m-1$ -ąjį stulpelį padauginant iš a_{m-1} . Turėsime

$$\begin{aligned} \det G_{(u_1, \dots, u_m)} &= \det \begin{pmatrix} (u_1, u_1) & \dots & (u_1, u_{m-1}) & (u_1, v) \\ (u_2, u_1) & \dots & (u_2, u_{m-1}) & (u_2, v) \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ (u_m, u_1) & \dots & (u_m, u_{m-1}) & (u_m, v) \end{pmatrix} = \\ &= \det \begin{pmatrix} (u_1, u_1) & \dots & (u_1, u_{m-1}) & 0 \\ (u_2, u_1) & \dots & (u_2, u_{m-1}) & 0 \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ (u_m, u_1) & \dots & (u_m, u_{m-1}) & (u_m, v) \end{pmatrix} = \\ &= \det G_{(u_1, \dots, u_{m-1})} \cdot (u_m, v) = \\ &= (V_{m-1}(u_1, \dots, u_{m-1}))^2 \cdot (a_1 (u_1, v) + \dots + a_{m-1} (u_{m-1}, v) + (v, v)) = \\ &= (V_{m-1}(u_1, \dots, u_{m-1}))^2 \cdot (v, v) = (V_{m-1}(u_1, \dots, u_{m-1}))^2 \cdot h^2 = (V_m(u_1, \dots, u_m))^2. \end{aligned}$$

Įrodyta.